

Een Marshallplan voor de Kanaalzone

Investeren in veiligheid, onderwijs, werk en samenleven

Inleiding

De terroristische aanslagen van 22 maart 2016 op de luchthaven van Zaventem en in het metrostation Maalbeek hebben niemand in Brussel onberoerd gelaten. De tol aan mensenlevens, verwondingen en verminkingen en de materiële en psychologische schade in onze stad is groot. Als Brusselaars komt daarbij nog een tweede shock: het besef dat de aanslagen (en ook deze van Parijs op 13 november 2015) voor een belangrijk deel werden gepland en uitgevoerd door mede-Brusselaars. En dat in Brussel, en vooral in de wijken rond het Kanaal Willebroek-Brussel-Charleroi, een vruchtbare voedingsbodem is ontstaan voor radicalisering en marginalisering waar ronselaars en extremisten deze voedingsbodem soms met succes gebruiken.

Het is bijna een jaar geleden dat de federale regering een Kanaalplan presenteerde als reactie op de aanslagen. Het plan focust bijna uitsluitend op de veiligheids- en politionele aspecten. Als men het bilan opmaakt van dit Kanaalplan moet men vaststellen dat er zeker enkele zaken in beweging zijn gezet. Er was een versterking van de meest bevroegde politiezones en er zijn nieuwe afspraken rond coördinatie, informatiedoorstroming en samenwerking gemaakt. Maar het is ook overduidelijk niet genoeg. Met een versterking en verbetering van de politie- en veiligheidsdiensten kan men hopen potentiële daders op te sporen en op te pakken en mogelijke nieuwe aanslagen te voorkomen. Maar om de voedingsbodem waarvan ronselaars gebruik maken aan te pakken is werk in de diepte en op lange termijn nodig.

De hoorzittingen in de commissie 'Terroristische aanslagen' van de Kamer van Volksvertegenwoordigers schetsen een pessimistisch beeld. Onderliggend is er op het terrein en op het internet weinig tot niets veranderd. Volgens de Molenbeekse radicaliseringsambtenaar Olivier Vanderhaegen¹ gaat het radicaliseren gewoon door.

Om deze reden vindt **sp.a** Brussel dat er een Marshallplan voor de Kanaalzone moet komen, met enkele gerichte voorstellen. Dit plan wil een antwoord bieden op de problemen die zich in de kanaalwijken stellen, maar de aandacht uitbreiden van het louter repressieve naar de broodnodige werking in de diepte. Een benadering waar er vandaag veel te weinig aandacht voor is.

De focus ligt daarbij op:

1. Een betrokken stadspolitie
2. Inclusief onderwijs
3. Kansen op werk
4. De samenleving versterken

¹ Hoorzitting in onderzoekscommissie 'terroristische aanslagen' van de van de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 6 maart 2017

1. Een betrokken stadspolitie

De Brusselse politiekorpsen worden vandaag geconfronteerd met een dubbele problematiek. Enerzijds is er de structurele onderfinanciering en onderbezetting. De politiezone West, een van de moeilijkste zones in het land, krijgt vandaag 60 euro per inwoner uit de federale dotatie. Ter vergelijking, het landelijk gemiddelde is 96 euro. Er is een tekort van meer dan 120 agenten in het effectieve kader van deze politiezone.

Door deze onderbemanning ontstaat er een bijna onhoudbare werk- en tijdsdruk. Een interventiepolitie die geen tijd heeft om ook een nabijheidspolitie te zijn. Een politie die daardoor steeds verder van de bevolking komt te staan. Een organisatie waar de tijd ontbreekt om de medewerkers op een grondige manier te vormen en voor te bereiden op de multiculturele context waarin elke dag moet worden gewerkt.

Anderzijds heeft het huidige politiekorps in vele gevallen te weinig voeling met de grootstedelijke realiteit. Het overgrote deel van de agenten woont niet in Brussel, zelfs niet in een (groot)stad. Vele jonge agenten komen hier hun *'tour of duty'* doen bij de interventiediensten en keren nadien terug naar een werkplek dicht bij hun thuis. Dit maakt dat er weinig betrokkenheid is voor Brussel, ook de lokale wijkpolitie wordt er merendeels ingevuld door federale *'dienstplichtigen'*. Daarnaast is er ook qua diversiteit heel weinig weerspiegeling van de Brusselse bevolking.

Het Kanaalplan heeft weliswaar een deel van de broodnodige versterking opgeleverd, maar men komt helemaal niet dicht bij het beloofde aantal. Bovendien is het een tijdelijke maatregel en gaat om een samenraapsel van politiemensen elders in het land die men abrupt in een onbekende situatie dropt. Zo komt men tot toestanden dat mensen van de spoorwegpolitie of van verafgelegen federale politiestations plots wijkagent worden in een moeilijke wijk in Brussel en daarvoor soms tot twee uur moet pendelen om daar te geraken. Ondertussen worden ervaren interventieploegen uit Molenbeek voor enkele weken naar de Panne gestuurd om grenzencontroles uit te voeren.

De werking van de Brusselse politie zelf kan ook efficiënter. Nu zijn er zes zones voor de hoofdstad, elk met hun ondersteunend personeel, korpsleiding en informatiesystemen. Daarin kruipt te veel energie. Bovendien bewegen criminelen en criminele fenomenen zich, net zoals de Brusselaar zelf, over het hele terrein van de hoofdstad. De Brusselse politie moet enerzijds een hoofdstedelijke politie worden, anderzijds de wijkwerking versterken.

sp.a Brussel stelt voor:

- Er moeten meer politiemanschappen komen in Brussel en zeker in de dichtbevolkte en diverse buurten rond het Kanaal. De ‘zogenaamde’ **KUL-norm**² **moet worden geactualiseerd** rekening houdend met de huidige sociale en demografische samenstelling van de bevolking. **sp.a** heeft daartoe een resolutie ingediend in de Politieraad van de Zone West en het Brussels Parlement. Ook de verdeelsleutel voor de Brusselse gewestelijke dotatie aan de politiezones moet op korte termijn worden herzien.
- Er moet worden ingezet op het **diversifiëren en lokaal verankeren van de politie**. De gewestelijke politieschool moet de mogelijkheid krijgen om, net zoals nu al gebeurt in een proefproject in Antwerpen, zelf haar inspecteurs te rekruteren. Daarnaast moet de doorstroming van hulpagenten of gemeenschapswachten (die lokaal worden gerekruteerd) aangemoedigd en worden ondersteund. **sp.a** heeft daartoe een resolutie ingediend in het Brussels Parlement. Er moet een diversiteitsplan komen.
- **sp.a** vraagt al lang de **fusie van de politiezones**, onder de politieke eindverantwoordelijkheid van de minister-president. Politieagenten en -middelen kunnen dan flexibeler en efficiënter worden ingezet. De huidige beperkte samenwerking en solidariteit tussen de politiezones komt de armere gemeentes niet ten goede. Een grootstedelijk veiligheids- en preventiebeleid met één politieke eindverantwoordelijke voor de hele hoofdstad komt hieraan tegemoet.
- **We moeten agenten die al jaren meedraaien in Brussel ook hier proberen houden.** Ze hebben immers heel wat terreinkennis en ervaring opgebouwd. **sp.a** wil het voor

² KUL-norm: verdeelsleutel voor de (federale) dotatie van de politiezones, gebaseerd op een studie van de K.U.Leuven, en ingevoerd bij de politiehervorming van 2001

politieagenten aantrekkelijk maken om door te stromen naar de wijkwerking later in de carrière (met hogere Brusselpremie, accommoderende werktijden, goede regeling woonwerk verkeer).

2. Inclusief onderwijs

Vroegtijdige schooluitval is een probleem met vele wortels in Brussel. De schoolloopbaan van veel maatschappelijke kwetsbare kinderen en jongeren is een hobbelig parcours. Er zit weinig continuïteit in: ze veranderen veel van school en richting, blijven zitten of komen in een waterval van studierichtingen terecht. Foute studiekeuzes, demotivatie, mislukkingen en uiteindelijk opgeven komen vaak terug. Verschillende internationale onderzoeken tonen eveneens aan dat schooluitvallers potentiële maatschappelijke uitvallers zijn. Meestal worden significante banden getoond tussen voortijdige schoolverlaters en onderwijsniveau, stedelijke gebieden, armoede en misdaad. In Brussel zijn de 'moeilijke jongeren' ook diegenen die bijna op alle niveaus problemen kennen: ze krijgen weinig ontwikkelingskansen, leven in financieel hulpbehoevende gezinnen, leven vaak in grote steden met veel buurtproblematiek, lopen school op de laagste opleidingsniveaus, komen vaak in aanraking met criminaliteit en verdwijnen op het einde van de radar van de samenleving en worden kwetsbaar voor radicalisering.

Deze jongeren zijn overbelast en op hun beurt overbelastend. Het is dus cruciaal dat jongeren een positieve schoolcarrière kennen. Hiervoor verwijzen we graag naar een Grieks spreekwoord: 'wanneer een school de deuren opent, sluit een gevangenis'.

Een positieve schoolcarrière biedt met andere woorden een belangrijke bescherming voor delinquentie. Er is dus nood aan een inclusief onderwijs om te komen tot een inclusieve samenleving. Een maatschappij waar iedere jongere evenwaardig kan en mag deelnemen, ongeacht zijn achtergrond of beperking. De maatschappelijke opdracht van het onderwijs is dat elke leerling zich optimaal kan ontwikkelen met het oog op maximale maatschappelijke participatie. Op dit moment staan we nog veraf van die realiteit.

sp.a Brussel stelt volgende maatregelen voor tegen schooluitval:

- Er moet een **gecoördineerd beleid komen rond schooluitval**, waarbij de twee gemeenschappen, maar ook de gemeenten, OCMW's en alle diensten die hier mee te maken hebben in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest rond de tafel zitten. Vandaag zijn de bevoegdheden verdeeld en er is geen gezamenlijke visie over schooluitval in Brussel. We vragen een zeer concreet actieplan, waarbij alle neuzen in dezelfde richting worden gezet. Dat betekent ook dat er een centrale databank komt, gevoed door beide gemeenschappen om te kijken welke jongere waar op school zit. Zo vallen geen jongeren tussen de mazen van het net en kan de toepassing van de leerplicht worden gecontroleerd.
- Soms kan het nuttig zijn jongeren even te schorsen van school. Maar dat levert enkel op als er intussen ook aan oplossingen wordt gewerkt. We willen daarom dat de ondersteuning voor deze jongeren wordt versterkt. Organisaties als Abrusco die **Time-out-trajecten**³ organiseren voor deze jongeren moeten uitgebreid worden en extra middelen krijgen. Op die manier kan er tegemoet worden gekomen aan de vraag naar meer plaatsen en aan de nood voor een degelijke opvolging.
- We moeten rekening houden met de impact van definitieve schorsingen op de schoolloopbaan van kwetsbare jongeren. Jongeren verliezen heel snel de binding en interesse voor school. Heel wat jongeren hebben nadien ook geen zin meer om terug te keren naar school en voelen zich uitgesloten. Jongeren die omwille van ernstige redenen definitief worden geschorst op school, **moeten worden geholpen en opgevolgd** bij het vinden van een nieuwe, aangepaste school.
- Het CLB speelt een belangrijke rol in de begeleiding en oriëntering van jongeren. **sp.a** vindt dat de CLB's versterkt moet worden. De werkdruk bij de CLB's is de afgelopen jaren ook fel verhoogd door de verschillende decreten over integrale jeugdhulp en het M-decreet. Door die extra taken is het zeer moeilijk voor de CLB's om de scholen nog te helpen bij de dagelijkse problemen. De **CLB's** moeten bijkomende middelen krijgen.
- **Schoolteams** moeten worden ondersteund en versterkt. De realiteit van Brussel is uitdagend (grote diversiteit, veel armoede), maar binnen bestaande wetgeving hebben scholen zelf veel ruimte om daar innovatief of in te spelen en eigen initiatieven te nemen

³ Hierbij worden de jongeren tijdelijk uit de school genomen om de problematische situatie te deblokken en hen na een aantal weken terug school te laten lopen in het reguliere onderwijs.

om leerlingen zoveel mogelijk kansen te geven. Daarvoor hebben scholen wel nood aan sterke directies en goed voorbereide leerkrachten. **sp.a** Brussel pleit voor mogelijkheid binnen lerarenopleiding om sterke studenten de mogelijkheid te bieden om te kiezen voor een grootstedelijk traject, met veel meer uren stage op het terrein zodat ze goed voorbereid zijn op de Brusselse realiteit en leerlingen maximaal ondersteunen (in plaats van snel af te haken).

- Uiteraard moet de school ook een aantrekkelijke plaats zijn voor jongeren en moet het onderwijs jongeren reële kansen bieden voor een goede job het gevoel volledig thuis te horen in de Brusselse samenleving. Dit vergt investeringen in gebouwen, in leerkrachten, in omkadering en in aangepaste lessenspakketten. **sp.a** Brussel wil dat het huidige besparingsbeleid in Franstalige en Nederlandstalige onderwijs wordt omgedraaid in een **investeringsbeleid** en dat de onderwijssystemen worden hervormd om alle Brusselse kinderen maximaal gelijke kansen te bieden.

3. Kansen op werk

Brussel kent een grote paradox: het is een rijke regio die veel welvaart produceert, maar tegelijk kent ons gewest het hoogste werkloosheidscijfer van het land. Het risico dat een Brusselaar in de werkloosheid belandt, is meer dan tweemaal groter dan in de rest van België. Ook binnen Brussel is de ongelijkheid erg groot, in de gemeenten in de Kanaalzone is deze werkloosheid nog veel hoger. Werkloosheid belemmert de toegang tot huisvesting, zorg, cultuur en bedreigt de kansen van kinderen. Het creëert ook een voedingsbodem voor stuurloosheid en marginalisering, waar ronselaars en extremisten handig gebruik van maken.

Een belangrijke oorzaak is de grote mismatch tussen de Brusselse arbeidsmarkt en de werkzoekende inwoners. Meer dan 40% van deze werkzoekenden zijn lager geschoold, terwijl er weinig werk voorhanden is voor de mensen zonder diploma. Een gebrek aan de nodige talenkennis is ook een gigantisch struikelblok: 41 % van de vacatures bij Actiris vereist kennis van het Frans en het Nederlands, terwijl amper 9 % van de Brusselse werkzoekenden tweetalig is.

We moeten onze werkzoekende beter wapenen voor het vinden van een job. We moeten de kansen op werk verhogen door in te zetten op onderwijs en opleiding, maar ook door de bestrijding tegen discriminatie op te voeren.

sp.a Brussel heeft hiervoor volgende voorstellen:

- We moeten iets doen aan de mismatch tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Elk jaar starten er te veel eentalige en ongediplomeerde schoolverlaters op de arbeidsmarkt in Brussel. In het Brussel van de 21ste eeuw kan men dat gerust een wantoestand noemen. De gemeenschappen moeten voor hun verantwoordelijkheid gesteld worden. De **gemeenschappen moeten worden geresponsabiliseerd** om te vermijden dat jongeren zonder diploma en met weinig competenties en talenkennis zich aanbieden bij Actiris.

- Er moet een betere **trajectbegeleiding** komen voor werkzoekenden. **sp.a** wil kwaliteit boven kwantiteit. Actiris moet meer aandacht schenken op maat van de werkzoekenden. Het aantal trajectbegeleiders moet hiervoor toenemen. De Europese norm is 1 tewerkstellingsconsulent per 60 werkzoekenden. In Brussel zit men nog niet aan 1 begeleider per 150 werkzoekenden.
- Er moet een **metropolitaans actieplan voor werk** komen tussen Brussel en de rand. De helft van de jobs in Brussel gaat nu naar pendelaars, voornamelijk hoger geschoold. Dat moet omgekeerd ook kunnen, maar dan voor onze lager geschoolden, waar meer jobs voor te vinden zijn in rand. Ter indicatie, maar 15% van de tewerkstelling in de luchthaven regio gaat naar Brusselaars. Dit vraagt een globaal beleid, waarbij zowel de verbindingen qua mobiliteit moeten worden verbeterd (GEN-netwerk, nachtelijk openbaar vervoer, bedrijfsvervoerplannen), een betere samenwerking tussen Actiris, Forem en VDAB nodig is, als een grotere responsabilisering van de werkzoekende om ook jobs te aanvaarden buiten Brussel.
- Een effectief **antidiscriminatiebeleid** voor de arbeidsmarkt is onontbeerlijk voor de economische en sociale toekomst van Brussel. Discriminatie is een ernstig probleem, maar er wordt vandaag amper tegen ingegrepen. Zonder flitspaal en dus zonder pakkans is er geen enkele reden voor overtreders om hun gedrag aan te passen. Brussel moet snel praktijktesten op de arbeidsmarkt, in de interimsector en in de dienstencheques sector invoeren. Ook in sectoren waar het Gewest rechtstreeks controle op uitoefent, zoals bijvoorbeeld in de taxisector, moet er een effectief antidiscriminatiebeleid worden opgezet.
- De overheid moet het goede voorbeeld tonen. Men kan niet verwachten dat de privésector iets doet wat de overheid zelf niet doet. Maar iets meer dan de helft (54,5%) van de Gewestelijke ambtenaren woont in Brussel. Voor de sp.a moeten de Brusselse overheden zelf **meer Brusselaars aannemen** via gerichte rekruteringscampagnes. Daarnaast moet er net zoals bij de Vlaamse overheid een strategisch gelijkemans en diversiteits meerjaren plan opgesteld worden

4. De samenleving versterken: *'It takes a village to raise a child'*

Waarom vertrekken sommige jongeren die in ons land geboren zijn naar Syrië? Waarom is de ene jongere wel vatbaar voor radicale ideeën, en de andere jongere niet? Dit zijn vragen die niet alleen bij beleidsmakers en politici leven, maar vele Brusselaars beroeren. Waar ouders vroeger hoopten dat hun kind een diploma zou halen, leeft bij sommige ouders nu vooral de hoop dat hun kind niet naar Syrië vertrekt of in de klauwen van ronselaars belandt.

Voor **sp.a** moet er in elk plan dat radicalisering wil aanpakken, voldoende aandacht zijn voor gemeenschapsopbouwende maatregelen. We moeten voorkomen dat jongeren de stap zetten naar een radicaal gedachtengoed of zelfs het gebruiken van geweld. Preventie mag daarbij niet beperkt worden tot het screenen op mogelijke signalen van radicalisering en het rapporteren van potentiële 'gevaarjongeren'. **sp.a** wil dat er aandacht is voor de bredere context, zoals de leefsituatie van de jongere en maatschappelijke mechanismen. **sp.a** wil inzetten op een globale aanpak om in te spelen op de voedingsbodem van radicalisering, met een visie op lange termijn en met preventieve sociale maatregelen.

Elk jaar stelt het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad een armoederapport op. De resultaten zijn ontluisterend. Een op drie kinderen groeit op in een huishouden waar niemand werkt. Het federaal Jaarboek Armoede becijferde dat vier op de tien jongeren tussen 15 en 24 jaar in het Brussels Gewest onder de armoedegrens leeft. Het expertisecentrum voor opvoedingsondersteuning EXPOO toonde reeds aan dat wanneer jongeren opgroeien in (kans)armoede, ze vatbaarder zijn voor radicaal gedachtengoed. De leefomgeving speelt een grote rol in de mate waarin men kans maakt op radicalisering.

Daarbij zijn ouders, maar ook de buurt en samenleving medeverantwoordelijk. Jongeren die kunnen terugvallen op een betrouwbaar en sterk sociaal netwerk (bijvoorbeeld familie, vriendengroep, buurt) en die op een of meerdere vlakken een succesvolle binding hebben met de samenleving (via sportclub, goed contact met de school, jeugdhuis, ...) lopen een minder grote kans op het ontwikkelen van radicaal gedachtegoed.

Daarom vindt **sp.a** dat we als samenleving met z'n allen de gemeenschappelijke opdracht hebben om een omgeving te creëren waar het voor iedereen goed is om te leven en waar iedereen dezelfde kansen krijgt. Waar iedereen volwaardig deel van uitmaakt. Waar iedereen Brusselaar is, ongeacht waar zijn of haar wortels liggen. Dit gedeelde Brusselaarschap is het beste antwoord op de leugens die worden verspreid door ronselaars en extremisten.

sp.a Brussel stelt volgende maatregelen voor:

- Voor **sp.a** is de kinderbijslag een belangrijk hefboom om de kinderarmoede in dit Gewest aan te pakken. **sp.a** kiest voor een **sociale kinderbijslag** met sociale toeslagen voor gezinnen met een bescheiden inkomen. Zo helpen we de grote groep Brusselse gezinnen die het niet breed hebben, zoals alleenstaande ouders of nieuw-samengestelde gezinnen en versterken we de strijd tegen kinderarmoede.
- Veel ouders lopen verloren wanneer ze merken dat hun kind radicaliseert of wanneer ze vragen hebben rond dat onderwerp. Daarom is het absoluut nodig dat projecten rond **opvoedingsondersteuning** uitgebreid worden om ouders te ondersteunen. Op die manier kunnen gezinnen elkaar ontmoeten, ervaringen uitwisselen en begeleiding krijgen door professionelen in hun opvoedingsmoeilijkheden. Evenzeer moet er een **groen nummer** komen waar ouders en andere opvoeders terecht kunnen met twijfels en vragen.
- Blijvende **structurele investeringen in jeugdwerkingen en recreatiemogelijkheden** zijn nodig. Er moet versterking komen qua personeel en middelen. Daarbij moeten jeugdwerkingen, sportclubs en andere *outreaching* werken en de straat op gaan naar de jongeren die nu soms moeilijk bereikt worden. **sp.a** gelooft in de meerwaarde van straathoekwerkers en preventiewerkers die de ruimte krijgen om vertrouwensbanden op te bouwen met kinderen en jongeren in een kwetsbare positie.
- **Positieve krachten in de moslimgemeenschap** moeten worden ondersteund. Zij zijn een belangrijke gesprekspartner in de strijd tegen radicalisering. De nieuwe moskee in Jette is hierbij een voorbeeld van hoe het wel moet. Deze moskee is een open huis dat gefinancierd wordt door *crowdfunding*, in dialoog met lokale overheid en lokale

gemeenschap en met openheid naar de gehele bevolking en alle religies. Moskeeën waar haat en onverdraagzaamheid gepredikt wordt, moeten worden aangepakt en gesloten.